

BUNUL ECONOM

REVISTĂ PENTRU PROGRES ECONOMIC, SOCIAL ȘI CULTURAL

ABONAMENTUL:

Pe an cor. 5; pe jumătate an cor. 250.
Pentru România 15 lei pe an.

INSERȚIUNILE:

să socotesc după tarifa, cu prețurile
cele mai moderate.

Abonamentele și inserțiunile să plătesc totdeauna înainte.

Circular.

Înalt Prea Sfințitul Domn Arhiepiscop și Mitropolit Ioan Mețianu, a lansat următorul Circular, pe care îl publicăm în întregime, după cum urmează:

Nr. 11076—1908.

Preaînorașilor protoprezbiteri și Onorașilor preoși din arhidieceza noastră transilvană!

Deși cred, că cunoașteți bine propunerea venerabilului nostru protosincol Dr. Miron E. Cristea, făcută și primită cu mare însuflețire de sinodul nostru arhidiecezan din anul curent, de a se înființa o bancă culturală, pentru sporirea venitelor, neapărat trebuincioase, la susținerea organismului bisericeii noastre, nu cred însă să vă fie tot așa de bine cunoscută și opoziția, cu care acea propunere a fost combătută din unele părți, cu intențiunea de a zădărnici și împedecă înființarea acelei bănci mult-folositoare bisericeii noastre.

Văzând eu, că aceea opoziție ar putea zădărnici înființarea acelei bănci, prin corporațiunile noastre bisericești cum o contemplantă unii în conștinență cu însuși propunerea

torul și cu alți fruntași din jurul meu, ne-am înțeles, ca aceea bancă să o înființeze mai mulți fruntași ai noștri pe risicul lor, având cea mai mare parte a câștigului a o cedă consistorului nostru arhidiecezan pentru folosirea spre scopuri culturale.

Dorind eu a cunoaște pe lângă aceasta și opinia celor mai distinși bărbați ai noștri, am întrebat pe vre-o 30 dintre aceia, din apropiere și din depărtare: află și dâșii de bine a se înființa acea bancă în modul contemplat mai în urmă și dacă da, sunt aplicați și dâșii a sprigini acea întreprindere ?

Răspunzând și recunoscând toți fruntașii întrebați, că înființarea acelei bănci, ar fi o mare binefacere pentru biserica noastră, după ce eu am comunicat toate acestea și aderenților din jurul meu, dâșii au convocat o conferență de vre-o 40 fruntași la consultare pe ziua de 11/24 Sept. a. c., care încă a primit cu aceeași însuflețire înființarea amintitei bănci, prin unii fruntași, dându-i numele „Lumina” apoi a staverit prospectul cerut de lege, pentru subscrierea acțiilor și în fine au adus toate acestea și la cunoștința veneratului nostru consistor, cu rugarea de a considera aceasta de contemplantă bancă culturală, și a o sprigini după putință.

În sesiunea din 18 ale curintei, sub numărul de față, pertractând consistorul notificarea și rugarea fundatorilor și altor aderenți ai băncii «Lmina», și având în vedere folosul cel mare, ce-l va aduce acea bancă institutelor noastre culturale, a considerat-o de suplinitoarea contemplatei bănci culturale, oferindu-i și sprijinul său, și poftindu-mă și pe mine, a o recomanda și spriginului binevoitorilor bisericei noastre.

Știind și eu ce foloase mari aduc asemenea bănci ale compatrioților noștri, institutelor lor culturale, și prevăzând

că și banca «Lumina, acum înființândă, încă va aduce asemenea foloase institutelor noastre culturale, și mai sperând că după exemplul acesteia, și celelalte bănci ale noastre, din venitele lor, vor oferi câte ceva spre scopuri culturale, institutelor din jurul lor, și așa înființândă noastră bancă, va deveni pentru noi, cu timpul, un izvor de binefacere, cum este de exemplu și «Kulturegylet», pentru alți compatrioți ai nostri, ajutând bisericile și școlile, din parochiile mai sărace; vin și din parte mi a recomanda tuturor alor nostri, spriginirea cu căldură ce o merită.

Pentru ca preoțimea, învățătorimea și fruntașii nostri, să fie cât mai bine orientați: D-Ta să întrunești pe toți cei de încredere, într'o conferență, ca să le poți arăta la înțeles, cum au scăzut și cum scad mereu, venitele fondurilor noastre, prin elocarea lor, la alte bănci, cu câte 4% sau cel mult 5%, și că din această cauză suntem tare restrânși în ajutorarea institutelor noastre culturale; dar să le mai azeți, și folosul ce-l vor avea nu numai institutele noastre culturale, ci chiar și acționarii, că prin urmare acțiunile ce vor lua dela această bancă, va fi un capital care acum la început va aduce 5%, iar după timp va aduce și mai mult.

Să spuni celor întruniți, că dacă noi preoții, învățătorii și fruntașii poporului, n'am spriginii din toate puterile această întreprindere măreață; atunci n'am spriginii din toate puterile nici cultura și înaintarea poporului, dela care trăim, și așa nu ne-am arăta demni de sublima noastră chemare.

Să spuni celor întruniți, că spriginind după putință această întreprindere, cum am spriginii și alte asemenea întreprinderi salutare, vom desminți și la această ocaziune, imputarea, ce se face, din unele părți răuvoitoare, că preoții ar fi devenit prea materialști.

În fine, să spuni celor întruniți, că mai ales celor ce vor avea acții și dela alte bănci, să nu se teamă, că banca «*Lumina*», va face concurență daunoasă, altor bănci, căci ea se va ocupa mai mult cu reescomptul dela băncile mai mici, cu un reescompt cât se va putea mai modest, ajutând și ea băncile cele mai mici.

După acestea și alte asemenea să dai, celor întruniți, prospectul ce vei primi dela fundatorii băncii, spre subscrierea acțiilor, ce vor voi a lua, observându-le că până la finea anului, vor avea a plăti numai 30% din prețul acțiilor, iar restul numai în termen de vr'o 2 ani. Dacă însă într'aceea, la această bancă, vor intra depuneri mai însemnate, atunci poate că nicidecum nu se va cere întregul preț al acțiilor, ci numai oarecare parte din acela.

Deși la acțiile ce se vor lua din banii bisericilor, se cere și consensul sinoadelor parohiale: totuși, dacă, în vre-o parohie, din careva cauză, sinodul nu s'ar putea întruni; în asemenea caz, ar putea vota comitetele parohiale luarea acelor acții, având a se cere ulterior votul sinodului, cu aceea, că dacă sinodul nu și-ar da consensul, acțiile subscrise de prezidentul comitetului, să se poată descrie.

După cari, mai implorând ajutorul lui Dumnezeu și la această întreprindere folositoare, am rămas al vostru.

Sibiu, în 20 Septemvrie 1908

de tot binele voloriu :

Ioan Mețianu m. p.,
arhiepiscop și mitropolit.

Creșterea vitelor.

Încă din vremile cele mai vechi, animalele domestice au fost tovarășe nedespărțite ale omului.

Animalele, atât cele sălbatice cât și cele domestice, aduc omului foloase însemnate.

Cele sălbatice prin carnea și pelea lor, cele domestice prin serviciul ce-l aduc în economie, precum și pelea și carnea lor.

Viața actuală economică ne arată că oamenii au făcut progrese însemnate pe terenul economic, care progres este a se mulțami în cea mai mare parte bărbaților doriți de înaintare,

Sunt abia 4—5 decenii trecute, când economii se mulțameau cu construcția carălor cu osii de lemn, azi însă lucrul s'a schimbat, că aproape uu găsești econom mai de seamă, care să nu întrebuințeze în lucrările sale economice *unelte moderne*, car, plug, grapă, greblă etc., *toate de fer*, sub cuvântul de greblă nu avem a înțelege aici pe cea mică purtată de mână, ci *mașina de greblat*.

Fiind aceste unelte cu mult mai grele de purtat, este aproape de mintea omului a înțelege, că economul are lipsă în lucrările sale economice de vite bune sănătoase și cu putere.

Cu vremea trebuința vitelor a devenit mare, mai ales pentru plugărie, încât aceasta nici nu se poate fără ele ori câte unelte și mașini am avea.

Prin vite nu este a se înțelege numai boii, ci și celelalte animale.

Chiar dacă s'ar presupune, că omenimea s'ar nisui într'acolo să înlocuiască munca animalelor cu puterea aburului și electricității, vitele tot vor fi necesare, pentru că ele

nutrindu-se cu iarbă și alte produse de ale agriculturii, *ele ne dau în schimb carnea și laptele* fără de cari omul aproape sau deloc nu ar putea trăi.

Să știe și aceea, că vitele aduc mare folos economului și prin bălegarul lor care-l întrebuințează la îngrășarea pământului.

Astfel fiind, țărani mai ales cari se îndeletnicesc cu lucrarea pământului și nu prea au alte câștiguri, trebuie să-și pună toată silința la îngrijirea vitelor, cari sunt ajutoarele lor prețioase la munca câmpului și cari le dau o bună parte a hranei lor.

Nu trebuie să se treacă nici odată cu vederea, că vita e ca și omul, când muncește mai cu socoteală, mai la timp și mănâncă cu mai mare poftă, atunci îi merge mai bine, și că plugarul vrednic după vite să cunoaște.

Cine are mai multe vite și mai bine ținute, acela e mai cu stare și cu mai multă chibzuință în treburile sale de gospodărie.

Vite frumoase pot fi numai acelea, cari sunt bine ținute și cari nu sunt prea muncite.

Economiile ce cred, că fac cei cari nu dau destulă hrană vitelor și nu le țin în adăposturi cum se cade, precum și câștigul ce socotesc, că îl au cei ceice muncesc peste măsură cu ele — sunt numai *închipuite*, pentru că de unde iai și nu mai pui să sfârșește și paguba de la urmă e mai mare ca venitul dintâiu, cei cari fac așa nu se cugetă și nu socotesc, că vita cu cât e mai bine îngrijită cu atât va aduce mai mare venit economului pentru că muncește mai îndelungat, trăește mai mult și poate lucra mai temeinic.

Este o greșală foarte mare la economii, cari pun la muncă vite prea tinere, *cari* sau *boi*, căci prin aceea li-se sleiește puterea prea de timpuriu, nu se mai pot desvoltă

cum se cade și rămân pipernicite și nevoiașe în viața lor întreagă.

Vitele bine ținute nu sunt amenințate de boale așa curând ca cele slabe.

Precum omul nu e sănătos dacă nu se hrănește cum se cade, nu se spală, nu odihnește, tot așa și vita, lipsită fiind de condițiunile necesare de traiu — trebuie să se *prăpădească înainte de vreme.*

Economul care va da atențiune cuvenită *creșterii vitelor*, va conlucra spornic la bunăstarea sa materială.

N. Hamsea.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Marii economi de oi și viitorul lor.

— Urmare. —

După terminarea fătului oilor și întărirea mieilor, turmele să pun irăși în mișcare, căci pășunatul în ogoarele și tarinile destinate culturilor de primăvară strimtează pe zi ce trece mai tare, și ele nu mai pot găsi la câmp hrana necesară.

Mieii cei mai mulți cum și cei mici, fătați în urmă, se vînd tot la orașul din apropiere, ear cei ce se țin de prăsilă merg la olaltă cu mumele lor la pășune și în călătorie spre locul de văratec, care nu poate fi decît muntele Bărăganului; mai rar rămân la câmp pe vre-o moșie ca să pască pe ogoarele sterpe, ori chiar în Baltă.

Deja în drumul lor spre văratec oile a căror miei au pierit, ori că au fost vânduți, se mulg în continuu de câte 2-ori pe zi, și din produsul laptelui eventual și cu darea de miei se întimpină cheltuelile de pășunat, eventual gloabele pentru pagubele cauzate proprietarilor și arândașilor, pe unde au trecut.

Ajunse la locul destinat pentru văratec, de obicei la Sf. Gheorghe, 23 Aprilie, se aleg și înțarcă mieii, se aleg sterpele și berbecii bătuți din cele fătate, formând d'aci înainte fie-care cărduri deosebite, cele dintâiu al *sterpelor* — mieii și mioarele la olaltă al *cârlanilor*, și oile cu lapte ce mulg al *mânzărilor*.

De obicei berbecii de rudă pasc toată vara cu mieii la olaltă.

Ele care categoric formează un cârd sau turmă deosebită și au păcurarii lor deosebiți; une-ori miei și sterpele pasc în altă parte a muntelui și nu se mai întănesc la ȧaltă, decât toamna

La stăniile mari sunt une-ori câte 2—3 cârduri de mânăzari, pentru o mai ușoară nutrire și mulgere a lor. La munte, în regiunea alpină, stăniile nu se pot înființa decât mai târziu, pe la Ispas sau Rusalii — și pășunatul acolo durează dela începutul lui Iunie până la Sf. Maria mică 8. Septemvrie, cam 100 zile aproximativ.

Dacă cade zăpada mai de timpuriu și să răcește vremea, atunci se scobor și ele mai de vreme din munte, însă mai pășunează încă câtă va vreme la poalele muntelui.

În stână pentru muls este baciul cu câți-va din cio-bani flăcăi mai în vârstă — ca ajutoare ale lui — cari băieții, cari le păzesc la pășune sunt *mândatorii* prin strungă.

Stâna la munte este făcută din țărne de brađ ori de fagi ori și rîfumi din gard de nuiele; la câmp este numai din nuiele ori de scânduri și mobilă pe roate, pentru a o putea mută din un loc într'altul.

Adăpost pentru oi, construit anume, nu există decât un gard ușor numit *strungă*, pentru a le ținea noaptea și pe timp urit la ȧaltă, ca să nu se imprăștie.

La munte dacă le surprinde viscolul și zăpada se refugiază și găsesc adăpost după cele petrii, ori sub cei brazi și molizi seculari până trece fortuna; în Bărăgan pasc în cele găvane în forma unui cuib de pasăre, unde nu le ajunge așa crivățul; dacă le surprinde crivățul și omătul la câmp deschis, atunci este mai rău, căci le duce până în Baltă, fără a se putea opri.

De multe-ori le înemețește și întroenește cu totul.

Pentr iernat în Bărăgan și pe cele moșii mari dela câmp, le fac drept adăpost câte o perdea ușoară din par-

tea Crivățului, ori după cele șiri colosale de paie, sau saviane.

În Septemvre scobor cu toate la câmp și ocupă pășunile din miriști și porumbiști, unde pășunează ziua și noaptea, trecând de pe o moșie pe alta, cu învoială și fără învoială, tinzând toate spre Baltă.

Dacă vara a fost bună, sterpele, cărlanii și berbecii scobor grași dela munte, nu însă mânăzările, care au fost mulse toată vara de câte 2—3-ori pe zi. Ele trebuie să prindă ceva putere la câmp înainte de a da iarna peste ele, și înainte de a se dezvoltă prea tare mielul în ele, fiind deja toate burtoase.

Acestea sunt obiceiurile mocanilor noștri de astăzi, rămase de sute de ani la dânșii în vigoare, acelea erau în tocmai în vigoare și la ceialți români din Transilvania și Ungaria.

În învoelile Românilor din părțile Beiușului făcute cu capitolul episcopiei catolice de Orade dela 1374 se zice, că Românii continuă și aeum viața lor nomadă după obiceiurile străvechi și originale ale lor, și pentru a paște pe domeniile aceluia, ei sunt obligați să dea fie-care la Rusalii dijma din oi în loc de quinquagesim, apoi la Sf. Măria mică, când se fac stânile, câte o *oaie de fie-care târlă*, și prin luna lui Decemvre dijma din porci.

(Va urma).

Regule de viață.

Beniamin Franclin (1706—1790) a fost unul din cei mai mari bărbați ai Statelor Unite din America de Nord, căruia au să-i mulțumească în mare parte Statele-Unite câștigarea neatârării lor de sub Anglia.

El n'a fost numai mare bărbat de stat, ci și un vestit scriitor.

A scris multe lucruri, pline de învățătură.

Între altele a alcătuit următoarele reguli de viață, cari sunt vrednice să le ia aminte fiecine:

1. Fii cumpătat!

a). Nu mănâcă prea mult, ca să-ți prostești mintea și nu bea atâta, ca să-ți se înferbânte capul.

2. Nu vorbi prea mult!

a). Spune numai aceea, ce-ți poate folosi ție s'au altora.

3. Ține rânduială bună!

a). Toate lucrurile tale să-și aibă locul și noima lor.

4. Fii hotărît!

a). Trageți bine sama de ce te apuci, dar dacă te-ai apucat odată de un lucru, chibzuește bine, ca acela să-l și isprăvești.

b). La ceea ce te-ai hotărît, să o și faci.

5. Fii cruțător!

a). Cheltuiește numai pe lucruri, cari îți sunt de folos ție și la ai tăi.

6. Fii lucrător!

a). Nu prădă vremea de geaba.

b). Lucrarea ta să fie întotdeauna folositoare.

c). Nu face nimic, ce-i de prisos.

7. Fii sincer și cu inima deschisă!

a). Nu te folosi de înșelăciune și în gândurile și faptele tale să fi călăuzit totdeauna de dreptate.

8. Păzește-te de a greși față de semenii tăi.

a). Numai aceea fă altuia, ce ai dori să-ți facă și el ție.

9. Fii îngăduitor!

a). Pe aceia, cari ți-au făcut rău, nu te mânia în așa măsură, cum ar fi vrednici.

10. Fii curat!

a). Nu suferi necurătenie nici pe trupul tău, nici pe hainele tale, nici în casa ta.

11. Păstrează-ți liniștea!

a). Nu te lăsa a fi scos din țîini prin lucruri de nimic, dar nici prin nenorociri, pe cari nu le poți incunjură.

12. Să ai viață morală curată și să nu păcătuești, ca să nu temustre conștiința.

a). Ia ca pildă viața Domnului nostru Isus Hristos.

Aceste reguli de viață, cari ne învață a fi oameni de cinste și de omenie, Franclin le-a urmat în toată viața sa, devenind astfel folositor atât șieși, cât și compatrioților și prietenilor săi.

BIBLIOGRAFIE.

A apărut No. 349 din «Biblioteca pentru toți». Acest număr cuprinde două nuvele, de un gen nou poate: **Prăvălia Mortii** care formează titlul broșurii și **Paznicul Cimitirului**.

Extrase amândouă, din lumea macabră, de către finul observator și analist *I. M. Palmarini*, un tânăr novelist a cărui reputațiune crește și se confirmă în bogata lume literară a Italiei, istorioarele din broșura de față deșteaptă un viu interes la citire. Sunt în ele scene bine date, care captivează printr'un ușor colorit realist, străbătut de un sentiment profund care înfășoară realitatea tristă cu o caldă și mângâioasă atmosferă poetică.

Traducerea nuvelor e făcută de d-l *N. Ținc*.

De vânzare la toate librăriile pe prețul de **30 Bani** exemplarul.

Catalogul complet al «Bibliotecei pentru toți», să se ceară la Librăria editoare **Leon Alcalay**, Calea Victoriei, 37, București.

„ARENA“

ORGAN CENTRAL DE ANUNȚURI ÎN DEVA.

Apare la 1. și 15. a fiecărei luni.

Abonament pe an 2.— cor., pe jumătate de an 1.— cor.

Redactor responsabil: **AUGUST A. NICOARĂ.**

CUMPĂRAȚI BIBLIOTECA „BUNUL ECONOM”.

Din această bibliotecă să pot comanda următoarele broșuri:

1. »Nutrețiunile ierboase, cositurile, prepararea fânului și pășunile»
2. »Economia porcilor, oilor și a caprelor».
3. »Sămânța plantelor agricole și sămănatul lor».
4. »Ingrijirea plantelor în cursul vegetațiunii. Recolta cerealelor»
5. »Economia vitelor sau Zootechnia generală».
6. »Agrologia sau cunoașterea pământurilor și mijloacele de a le îmbunătăți».
7. »Agricultura generală. — Lucrarea pământului. — Plugul, grapa tăvălugul și alte instrumente de mărunțit pământul».
8. »Ingrășăminte. Iugațiunile (udarea pământului).
- 9—10. »Păsirea pasunilor de casă (gălițe hoare). Găinile, curcile găinușele (bibilicele), gășcele, rațele, porumbii (porumbeii)»
11. »Cultura cerealelor. (Grâul, săcara, orzul, ovăsul, meiul, hirișca cucuruzul (porumbul)».
12. Cartoful, napul (sfecla), inul, cânepa rapița fasolea, linte, mazărea, și cultura lor.
13. »Economia cailor, vitelor mari cornute și bivolorilor».

Prețul unei broșuri 30 fil. pentru România 50 bani.

Comandele să se adreseze la administrația »Bunul Econom» în Déva.

FISCHER T COMP NAGYENYED

PEPINERIE DE POMI SI VITE

150.000 Pomi Roditori
1.000.000 Sujete
1.000.000 Planta pentru gard
vin arbori de promenada, arbori de ornament, roze, fructe cu boaba, confiseri etc.

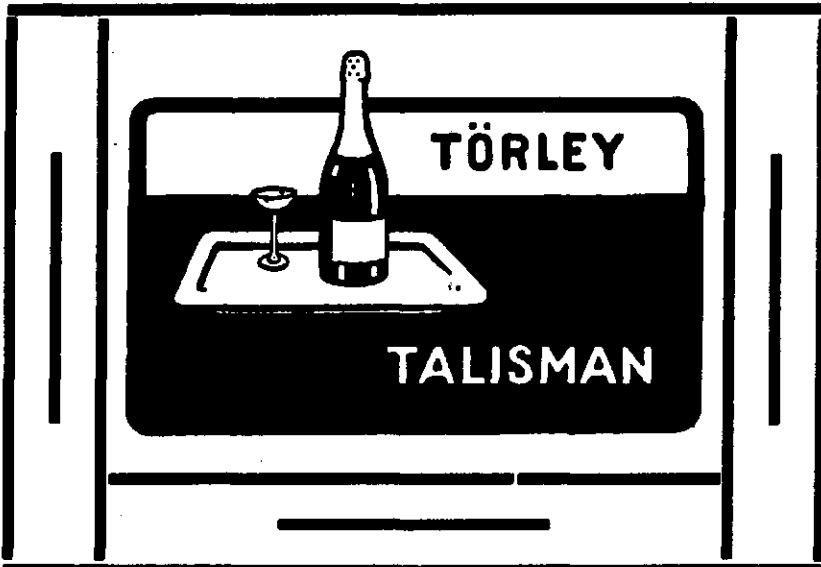
1 Million altoae de vite, vita de vile Europeanasi Amerikană cu su.

Specialitate: altoae de vita pentru desert.

Sub-
cultura
120 jug.
cat.

30.000
Pruni de Bistrita si de
Bosnia oltuiti Exem-
plare foarte frumvase

Fără
rădăcina

Cruce (stea) dublă electro-magnetică.

Patent Nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta.

vindecă și înviorază

Deosebită atențiune
rării, că acest aparat
de 20

Nu e mijloc secret
pe lângă garanție.

e a se da împreju-
vindecă boale vechi
de ani. —

Aparatul acesta vindecă și folosește contra durerilor de cap și dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, fiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârâciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârâciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, răceală la mâni și la picioare, reuma, polagră, ischias, udul în pat, influența pinsomnie, epileisia, circulația neregulată a sângelui și multor altor boale cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. In cancelaria mea se află atestate incurse din toate părțile lumii, cari pretuesc cu mulțămire invențiunea mea și ori-cine poate examina aceste atestate. Acel pacient, care in decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul »Volta« deoare-ce „Ciasul-Volta" atât in Germania cât și in Austro-Ungaria a fost oficios oprit fiind nefolositor, pe când aparatul meu e in genere cunoscut, aprețiat și cercelat. Deja eftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă indeosebi

Prețul aparatului mare e 8 cor.

folosibili la morburi cari nu sunt
ma vechi de 15 ani.

Prețul aparatului mic e 6 cor.

folosibil la copii și femei de
constituție foarte slabă.

Expedițe din centru și locul de vnzare pentru țeară și streinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V/24. Strada Vadász, 34. colțul.

TIPOGRAFIE ROMÂNĂSCĂ ÎN DEVA.

Aducem la cunoștință Onoratului public din loc și jur, că am deschis o întreprindere românească de tipografie sub numele:

Tipografia „Sfântul Ioan”

a băncii industrial-economice „Industria”

strada Săcuilor nr. 18.

Arangiată fiind cu cele mai moderne litere și cu cel mai fin material, își recomană on public spre binevoitoarea atențiune și părtinire tot soiul de lucrări atingătoare de această bransă, promițind executare cu gust estetic, urgent și cu prețurile cele mai moderate precum:

☛ Tipărituri pentru bănci: ☛

Bilanțe --- Tabelării --- Registre

Protocoloale Liste de escompt etc.

Toate tipăriturile necesare băncilor

--- le executăm prompt și ieftin. ---

..... Lucrări colorate precum:

Invitări pentru petreceri, pentru

cununii, bilete de logodnă, cărți

de vizită, etc., cu prețuri moderate.